

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 11/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi Suomen Hallitusmuodon voimaantulojärjestelyistä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 1 päivänä kesäkuuta 1998 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Suomen Hallitusmuodon voimaantulojärjestelyistä (HE 75/1998 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Sami Manninen, oikeusministeriö
- eduskunnan pääsihteeri Seppo Tiitinen
- ylitarkastaja Kaj Laine, valtiontilintarkastajain kanslia
- hallitusneuvos Raija Isotalo, valtiovarainministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori (emeritus) Antero Jyränki
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uuden Suomen Hallitusmuodon täytäntöön panemiseksi tarvittavia säännöksiä sisältävä laki. Lailla annettaisiin siirtymäsäännökset lakiehdotusten eduskuntakäsittelyssä noudatettavasta menettelystä, eduskunnan toimielinten toimikauden jatkumisesta, välikysymysmenettelystä ja vireillä olevien toivomusaloitteiden raukeamisesta. Lailla säädettäisiin myös niin sanottujen omape-
räisten asetusten muuttamis- ja kumoamistoimivallasta, valtakunnanoikeudessa nostettavaksi määrätyn syytteen käsittelystä sekä apulaisoikeuskanslerin varamiehen siirtymisestä apulaisoikeuskanslerin sijaiseksi. Lisäksi lakiin

otettaisiin valtuussäännös, jonka nojalla eduskunta voi hyväksyä uuden eduskunnan työjärjestyksen ennen uuden hallitusmuodon voimaantuloa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun hallitusmuoto ja laki on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisyjärjestysperustelujen mukaan lakiehdotus on 7 §:n valtuussäännöksen samoin kuin 3 §:n 1 ja 2 momentin sekä 4 ja 5 §:n säännösten vuoksi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyssä perustuslain säätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä mainittavin tarkistuksin ja muutoksin.

Perustuslakivaliokunta on muuttanut hallituksen esitystä uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi (HE 1/1998 vp) muun muassa niin, että uuden perustuslain nimike on "Suomen perustuslaki" (PeVM 10/1998 vp, s. 5/II). Tämän muutoksen johdosta on käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta tarkistettava kauttaaltaan.

Valiokunta toteaa lakiehdotuksen 3 §:n koskevan menettelyä, eikä säännös vaikuta siihen, että lakiehdotusten perustuslainmukaisuus on eduskunnassa arvioitava kulloinkin voimassa olevan perustuslain mukaan. Jos jonkin lakiehdotuksen sisältö on johtolauseita myöten jo päätetty ja jos johtolauseen kohta lakiehdotuksen käsittelyjärjestyksestä muodostuu perustuslain muuttumisen vuoksi virheelliseksi, lakiehdotusta ei enää voida hyväksyä.

Lakiehdotuksen 4 §:ään nojautuvaa asetuksen muuttamisvaltaa tulee käyttää vain sellaisiin muutoksiin, jotka käyvät välttämättömiksi jo ennen kuin asetuksen antamisvaltuuden lainsäädännöllinen pohja on ehditty järjestää uuden perustuslain vaatimukset täyttäväksi.

Valiokunta on kiinnittänyt lakiehdotuksen 5 §:n takia huomiota siihen, että siirtyminen nykyisen ministerivastuulain 7 §:n soveltamisesta uuden perustuslain 116 §:n soveltamiseen voi merkitä uuden säännösten ankarammuutta tai lievennyttä entiseen tilanteeseen verrattuna. Rikoslain voimaantuloasetuksen 3 §:n mukainen lähtökohta on, että rikokseen sovelletaan lakia, joka oli voimassa, kun rikos tehtiin. Jos tuomitsemishetkellä on voimassa toinen laki kuin tekohetkellä, on kuitenkin sovellettava uutta lakia, jos sen soveltaminen johtaa lievempään lopputulokseen. Lievemman lain periaate on otettava huomioon myös tutkittaessa eduskunnassa

ministerin virkatoimen mahdollista lainvastaisuutta ja päätettäessä ministerisyytteen nostamisesta.

Uutta perustuslakia koskevan lakiehdotuksen 90 §:n 2 momentin mukaan, sellaisena kuin se on perustuslakivaliokunnan edellä mainitussa mietinnössä, valtioneuvoston tarkastusvirasto on eduskunnan yhteydessä. Tämän vuoksi ja ajan varaamiseksi tarkastusviraston uuden aseman järjestämiselle on käsiteltävänä olevaan esitykseen sisältyvään lakiehdotukseen aiheellista lisätä säännös siirtymäajasta, jonka kuluessa valtioneuvoston tarkastusvirasto on järjestettävä eduskunnan yhteyteen ja annettava kyseisen perustuslainkohdan vaatimat tarkemmat säännökset tarkastusviraston asemasta ja tehtävistä. Valiokunnan käsityksen mukaan riittävä siirtymäaika on, että tarkastusvirasto järjestetään eduskunnan yhteyteen ja tarkoitettu lainsäädäntö saadaan aikaan viimeistään 1.1.2001. Valiokunta on lisännyt lakiin tätä tarkoittavan 8 §:n. Lakiehdotus on myös tämän uuden pykälän takia käsiteltävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä.

Nyt ehdotetun lain olisi esityksen mukaan tultava voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun sekä uusi perustuslaki että tämä laki on hyväksytty ja vahvistettu. Perustuslaista antamisaan mietinnössä valiokunta on ilmaissut perustuslain 130 §:n 1 momentin tekstissä, että uusi perustuslaki tulee voimaan 1.3.2000. Valiokunta yhtyy esityksestä näkyvään käsitykseen ja katsoo, että perustuslain voimaantulojärjestelyjä koskevan lain pitää tulla voimaan viimeistään alkusyksystä tänä vuonna. Näin eduskunnan puhemiesneuvosto voi riittävän ajoissa saattaa eduskuntakäsittelyyn perustuslakiuudistukseen kiinteästi kytkeytyvän ehdotuksen uudeksi eduskunnan työjärjestykseksi (7 §).

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna:

Laki

Suomen perustuslain voimaantulojärjestelyistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §

Tässä laissa annetaan tarvittavat säännökset Suomen perustuslain (/), jäljempänä *perustuslaki* , täytäntöön panemiseksi.

2 §

Ennen *perustuslain* voimaantuloa valittujen eduskunnan valiokuntien sekä *perustuslain* 36 §:ssä tarkoitettujen toimielinten ja edustajien toimikausi jatkuu valitsemispäätöksen mukaisesti. Toimikausi kuitenkin päättyy *perustuslain* voimaan tullessa, jos toimielintä ei tuolloin voimaan tulevien säännösten mukaan enää aseteta.

3 §

Lakiehdotus käsitellään *perustuslain* voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti, jos ehdotuksen ensimmäinen käsittely on alkanut ennen *perustuslain* voimaantuloa.

Ennen *perustuslain* voimaantuloa eduskunnassa esitetty välikysymys käsitellään *perustuslain* voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Eduskunnassa vireillä olevat toivomusaloitteet raukeavat *perustuslain* tullessa voimaan.

4 §

Vuonna 1919 annetun Suomen Hallitusmuodon 28 §:n nojalla annettua asetusta voidaan *perustuslain* tultua voimaan muuttaa tai se kumota tasavallan presidentin antamalla asetuksella, jollei asetuksen antamisesta asiassa ole muuta säädetty.

5 §

Ennen *perustuslain* voimaantuloa valtakunnanoikeudessa nostettavaksi määrätty syyte käsitellään loppuun *perustuslain* voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Valtakunnanoikeus käsittelee syytteen valtakunnanoikeudesta annetun lain (273/1922) *perustuslain* voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisessa kokoonpanossa.

6 §

Apulaisoikeuskanslerin varamies siirtyy *perustuslain* 69 §:ssä tarkoitetuksi apulaisoikeuskanslerin sijaiseksi *perustuslain* tullessa voimaan ja jatkaa tässä tehtävässä toimikauden loppuun.

7 §

Eduskunta voi puhemiesneuvoston ehdotuksesta ja lakiehdotuksen käsittelystä valtiopäiväjärjestyksessä säädettyssä järjestyksessä hyväksyä *perustuslain* 52 §:n 1 momentissa tarkoitettua eduskunnan työjärjestyksen ennen *perustuslain* voimaantuloa. Työjärjestys ei kuitenkaan voi tulla voimaan ennen *perustuslain* voimaantuloa.

8 § (Uusi)

Valtiontalouden tarkastusvirasto järjestetään perustuslain 90 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla eduskunnan yhteyteen viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2001. Tarkastusviraston asemasta ja tehtävistä säädetään tarkemmin viimeistään edellä mainittuna päivänä voimaan tulevalla lailla.

PeVM 11/1998 vp — HE 75/1998 vp

9 (8) §
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
.

Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Johannes Koskinen /sd	Osmo Kurola /kok
jäs.	Tuija Brax /vihr	Johannes Leppänen /kesk
	Esko Helle /vas	Jukka Mikkola /sd
	Anneli Jäätteenmäki /kesk	Riitta Prusti /sd
	Juha Korkea-aho /kesk	Veijo Puhjo /va-r
	Valto Koski /sd	Maija-Liisa Veteläinen /kesk
	Heikki Koskinen /kok	vjäs. Jouko Jääskeläinen /skl.
	Jorma Kukkonen /sd	